

خاچکی

« داود عباسی فر »

سرشناسنامه	:	عباسی فر، داود. ۱۳۴۶
عنوان و پدیدآور	:	خاچک / داود عباسی فر
مشخصات ظاهری	:	۷۸ ص
وضعیت فهرست نویسی	:	فبا
کتابخانه ملی	:	۲۲۹۳۰۳۲

۱ - شهر مازندران، قرن ۱۴

۲ - PIR ۲۳۶۹ . ۱۳۹۰ . ۱۷ ع ۲۴۳ م . ۹/۴۱ فا ۸

خاچک

داود عباسی فر

صفحه آرا: ک - محمدیان

عکس روی جلد: سید حمزه حسینی

اجرای طرح جلد: طاهره رضوانی گیل کلایی

چاپ اول

شمارگان: ۱۰۰۰

قیمت: ۲۰۰۰ تومان

ارتباط با شاعر: ۰۳۵۲۸۴۲۰۳۰

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: نیما باناسر

شابک ۹۷۸ - ۶۰۰ - ۹۲۱۷۲ - ۱ - ۲

انتشارات عدن

نوشهر، خ ۱۵ خرداد، پاساژ ۱۵ خرداد، طبقه دوم

تلفن: ۰۱۹۱-۳۲۵۸۷۵۰ دورنگار: ۰۱۹۱-۳۲۵۳۴۴۹

همراه: ۰۹۱۳۲۰۴۱۲۳۱

nashradan@gmail.com

سخنی با خوانندگان

کرانه دریای خزر از مراکز مهم فرهنگی ما قبل تاریخ است. طبرستان (مازندران کنونی) به گواه آثار باستانی کاش شده از غار هوتو و کمر بند دارای قدمتی به درازای تاریخ است. زبان طبری به عنوان زیر مجموعه زبان های پارسی کهن، دارای دامنه های مفردات و لغات بسیار وسیع است. زبان بومی مردمان منطقه کجور از گویش های اصیل، ریشه دار و غنی سرزمین باستانی طبرستان به شمار می آید. گویش مردم بومی روستای خاچک کجور، قدمتی به درازای تاریخ پر رمز و راز مازندران و کجور دارد. سراینده اثر «اشعار محلی خاچک» با استفاده از زبان بومی مردمان زادگاهش، سعی در شناخت و معرفی آداب، رسوم، باورها، عقاید و هویت بومی مردمانی دارد که در طول تاریخ بر ماندگاری تمدن، فرهنگ و هنر دیار خود اصرار ورزیده اند.

سراینده این اثر بومی، سعی بر آن دارد تا با سروساز اشعار محلی، گوشه ای از فرهنگ ریشه دار زادگاهش را ماندگار سازد و از نسیان آن جلوگیری به عمل آورد. از

آن جایی که زبان مردم دیار کجور از ظرافت و زیبایی خاصی برخوردار است، سراینده بنابر لزوم حفظ و ماندگاری زبان بومی مردمان منطقه‌ی کجور، در به کارگیری واژگان اصیل بومی این دیار اهتمام ورزیده است. بی شک هدف اصلی پدیدآورنده، حفظ و احیای زبان مادری است، به همین سبب از برگردان فارسی اشعار بومی در این اثر پرهیز کرده تا بلکه مشتاقان به زبان طبری را به فهم و درک بیشتر این زبان بومی وادارد.

عالی‌ترین گنجینه‌های علمی، ادبی، فرهنگی و هنری را در خود جای داده است. بر این اساس باید اذعان داشت که زبان بومی مردم منطقه کجور نوشهر نیز می‌تواند به عنوان عصاره‌ی فرهنگ شفاهی باشندگان این سرزمین در باز شناخت تمدن و فرهنگ این سرزمین که روزگاری پایتخت سرزمین پهناور «رویان» بوده، موثر و مفید واقع شود. امید که روزی این اثر زینت بخش کتابخانه‌های مشتاقان به فرهنگ شفاهی مازندران به ویژه مردم خونگرم کهن دیار کجور واقع شود.

پاینده و پیروز باشید

بندر نوشهر . مسعود صوفی نژاد سیویری

بهار ۱۳۹۰

روستای خاچک در بخش کجور استان مازندران در میان رشته کوه‌های البرز با آب و هوای معتدل در تابستان، سرد و برفی در زمستان و یکی از بزرگ‌ترین روستاهای منطقه کجور می‌باشد. دارای تقریباً هشتصد هکتار زمین کشاورزی به صورت دیمی و آبی است. از طرف شمال به روستاهای لیگوش و سریده، از جنوب به روستاهای واشکن، گنجر و انگاس، از مشرق به روستاهای صالحان و شاه ناچر و از غرب به روستاهای انگیل و لاشک و ارتفاعات شاه‌گو متصل می‌باشد.

از نظر تاریخی یکی از باستانی‌ترین آبادی است که معروف‌ترین آن کوه آفله می‌باشد که هزار سال قدمت دارد و هم‌اکنون ثبت میراث فرهنگی می‌باشد. این کوه تاریخی دارای بزرگ‌ترین کوره‌ی ذوب فلز در اعصار گذشته بوده و در آن جا آثار زیادی از تفاله‌های آهن و مس یافت می‌شود که در کشور منحصر بفرد است. از بزرگان و پیرمردان منطقه روایت شده که این مکان کوره‌ی آهنگری کاوه آهنگر بوده و داستان حماسه‌ی کاوه و فریدون در نبرد با ضحاک در منطقه رویان رخ

داده است. این کوه تقریباً دویست سال پیش بر اثر زلزله ویران شد و تمام راه‌های کوره هموار شد.

در تعدادی از کتاب‌ها نام این روستا خاچک نوشته شده ولی اکنون خاچک نوشته میشود. بعضی در قدیم آن را خانچک یا خوانچک - به معنی محل خان‌ها - می‌گفتند. و در جایی به معنی سنگ سخت نوشته شده است. در قدیم نام نوشهر فعلی خاچک بوده و از یکی از پیرمردان خاچک شنیده‌ام که نوشهر کنونی یا همان خاچک سابق، قشلاق مردم خاچک بوده و مردم خاچک بصورت قشلاق و بیلاق یا دشت و کوه زندگی می‌کردند و ساکنان اصلی نوشهر شاید همان خاچکی‌ها بودند. خاچک فعلی بعد از زلزله ویران کننده‌ی دویست سال پیش توسط دو برادر بنا شد و یکی از آنها چشمانی سیاه داشت و دیگری چشمانی زاغ. تبار مرد چشم سیاه را سیاپشت و تبار مرد پشم زاغ را زاغ پشت گویند و در واقع زاغ پشت‌ها و سیاپشت‌ها دو طایفه‌ی اصلی خاچک هستند که به چند قوم تقسیم شده‌اند. بعدها به دلیل ورود غده‌ی مهاجر و تقسیمات آب، خاچک به چهار طایفه تقسیم شد. خاچکی‌ها از آبی که از نیتل می‌آمد ۴ روز سهم داشتند و هر روز را به یک طایفه اختصاص می‌دادند. طی ۱۲ روز، ۴ روز آب از آن خاچک، ۴ روز مختص روستای انگیل، ۲ روز روستای واشکن، یک روز

روستای گنگر و یک روز هم روستای نیتل بود و این قرار
همچنان پابرجاست .

طایفه‌های سیاپشت، زاغ پشت، قاسمی و لطفی در
محل به نام‌های دیگری هم معروفند. سیاپشت ها به
پشت محله‌یی، لطفی‌ها به بن محله‌یی، قاسمی و
رفیعانی به ارباب محله‌یی یا کولی سمن و زاغ پشت‌ها
به جوز عباسعلی معروف هستند و همین چهار طایفه به
چندین فامیلی تفکیک شده‌اند و عده‌یی هم مهاجرانی
با قدمت تقریباً صد و پنجاه سال که هم اکنون جزیی از
مردم خاچک شمرده می‌شوند .

نام تعدادی از فامیلی‌های خاچک: سیاپشت، زاغ پشت،
لطفی، قاسمی، رفیعانی، ذکائی، غضنفریان، جباری،
رضایی، نیکفر، تحویدی، عباسی فر، بهرام نژاد،
نیک‌منش، ذالکائی، عارف نژاد، حیدری تبار، عباسی راد،
عباس نصب، عباس نژاد، عباسی، معمارزاده، کلوانی،
اسماعیل نژاد، سلطانی، حسینی، شاهدوبست، پناهیان،
رحیم‌زاده، حامدی و

متأسفانه طی سال‌های گذشته عده‌ایی از بررگان
خاچک از اعتماد مردم سوءاستفاده کرده و زمین‌های
زیادی از این روستا را به خوانین منطقه فروختند. بیشتر
زمین‌های روستای انگیل تا پیچلو حریم خاچک
محسوب می‌شد.

شغل اکثر مردم، کشاورزی و دامداری بوده و همچنین با باغداری و پرورش زنبور عسل و نیز حرفه‌هایی از قبیل نجاری، بنایی، نمد مالی، لحاف‌دوزی، صنایع دستی کوچک و... امرار معاش می‌کردند. از نظر فرهنگی و هنری خاچک سابقه‌ی طولانی و تاریخی دارد و آهنگ‌ها و نواهای مختلفی بر جا مانده است. در عروسی‌ها تمامی مردم منطقه از خاچک نوازنده‌ی سرنا و دهل می‌بردند و هم اکنون هنرمندان بزرگی از این خطه در سطح استان و کشور فعالیت می‌کنند. در زمینه‌ی ورزشی هم جوانان خاچک فراتر از مرزهای کشور و تا مرزهای بین‌المللی پیش رفته و مدال‌های کشتی و رزمی بسیاری کسب کرده‌اند.

این قصیده را برای خاچک و مردمش - انسان‌هایی شجاع، هنرمند و مهمان‌نواز - سرودم و تمام دنیا را با خاچک عوض نمی‌کنم و به آن عشق می‌ورزم.

در پایان از شاعران محلی سرای منطقه: آقایان منوچهر شکبیا (أمل)، قنبر یوسفی (نور)، جلیل قیصری (رویان)، کیومرث فاضلی (نور) و به خصوص علی اصغر داودی تشکر می‌کنم.

داود عباسی فر